

MUZEJ U PAKRACU

JELENA HIHLIK □ Muzej grada Pakraca, Pakrac

Gjuro Szabo u jednom je svom članku o Pakracu napisao: *uopće se u onom kraju nevjerojatno postupalo s dokumentima prošlosti* (Jutarnji list, 5. prosinca 1939.), i to je citat koji nam ponajbolje opisuje razinu nebrige za kulturnu baštinu ovog područja.

Teško je danas pronaći kraj koji je na takav način bio izložen uništavanju, nebrizi i destrukciji baštine dugi niz godina. Briga o baštini temeljila se isključivo na entuzijazmu malobrojnih pojedinaca koji su shvaćali njezinu pravu vrijednost.

Osnivanje muzeja kao ustanove koja sustavno skuplja, čuva i prezentira baštinu nametalo se kao najbolje rješenje tog problema pa je u Pakracu osnovan muzej još 1954. godine.

Bio je smješten u zgradi stare Općine i većinu njegova fundusa činila je zbirka NOB-a, a bilo je i vrlo vrijednih arheoloških, povijesnih te etnografskih predmeta.

Nažalost, povijest djelovanja tog muzeja vrlo je burna i nejasna. Uglavnom je bila popraćena čestim raspravama o tome kakvog bi tipa muzej trebao biti te je prevladala struja koja je isticala važnost isključivo zbirke NOB-a dok se ostaloj građi odricala svaka vrijednost. Službeno je zatvoren 1963., da bi se konačno rasformirao 1969. Sva je njegova građa nestala, a danas ne postoji gotovo nijedan službeni dokument osim ruku-pisnih zapisa Antuna Bauera, koji se čuvaju u MDC-u i koji svjedoče o čudnoj povijesti djelovanja te ustanove. Suvremenici se još uvijek sjećaju paljenja vrijednih povijesnih dokumenata te selidbe muzejske građe kojoj se na kraju gubi svaki trag.

Danas su Pakrac i Lipik gradovi poznati široj javnosti uglavnom po stradanju u Domovinskom ratu, koji je označio konačnu kulminaciju razaranja i uništavanja na tom prostoru.

Nakon teškoga ratnog iskustva ponovno se pojavila potreba osnivanja muzejske ustanove.

Kreće se od početka, građa za muzej ne postoji, kao ni objekt za njegov smještaj.

Gradsko poglavarstvo 2003. godine prihvaća inicijativu Pučkoga otvorenog učilišta Pakrac za osnivanjem muzeja kao samostalne ustanove. Objekt koji mu se

odjeljuje jest tzv. Mali dvor Janković, unutar zaštićenog kompleksa Janković, koji je tada u procesu obnove.

Na mjesto ravnateljice POU Pakrac zapošljava se povjesničarka umjetnosti i etnologinja, koja se zadužuje za postupak registracije i osnivanja muzeja. Nakon što je tzv. Mali dvor Janković obnovljen, Gradsko vijeće grada Pakraca 21. veljače 2005. godine donosi odluku o osnivanju Muzeja grada Pakraca.

sl. 1. - 3. Razglednice Pakraca iz fundusa Muzeja grada Pakraca

Unatoč tome, nastaje svojevrsni zastoj zbog primjedbi na predviđeni muzejski prostor, odnosno na smještaj čuvaonice te na mali broj muzejskih artefakata.

Hrvatsko muzejsko vijeće zahtijeva izradu muzeološke koncepcije, što je nemoguće ispuniti zbog nedostatnoga muzejskog fonda. Cijelo to vrijeme Pučko otvoreno učilište Pakrac obavlja muzejsku djelatnost, polako skuplja građu te stvara začetke zbirki: etnografske, školske, povijesne, kulturno-povijesne, arheološke i zbirke umjetnina.

Na prijedlog Pučkoga otvorenog učilišta Pakrac pronalazi se i smještaj za buduću dislociranu čuvaonicu muzeja, unutar Stare pučke škole koja je trenutačno pri kraju obnove. Nakon ponovnog zahtjeva za registracijom muzeja, Hrvatsko muzejsko vijeće na svojoj sjednici od 29. svibnja 2007. određuje stručno povjerenstvo u sastavu: Vladimira Pavić, prof. muzejska savjetnica (Muzejski dokumentacijski centar), Jelena Borošak-Marjanović, prof., muzejska savjetnica (Hrvatski povijesni muzej) i Jelena Rubić (Uprava za kulturni razvitak i kulturnu politiku Ministarstva kulture RH) koje treba utvrditi jesu li se stekli potrebni uvjeti za osnivanje.

To povjerenstvo nakon izlaska na teren 5. lipnja 2007. donosi pozitivan zaključak pa Hrvatsko muzejsko vijeće također donosi pozitivno mišljenje, a Ministarstvo kulture RH izdaje konačno rješenje kojim se utvrđuje kako postoje svi uvjeti za osnivanje Muzeja grada Pakraca.

Sada je u tijeku registracija ustanove na Trgovačkom sudu u Slavanskom Brodu te bi u novu, 2008. godinu Pakrac napokon trebao ući bogatiji za gradski muzej.

Osnivanje muzeja za Pakrac i okolicu događaj je izuzetnog značenja. Djelokrug muzeja obuhvatit će Pakrac, njemu blizak Lipik te okolno područje. Moramo napomenuti kako su najbliži muzeji na tom području u Požegi i Kutini, a činjenica da ni Daruvar nema svoj muzej govori u prilog važnosti osnivanja takve ustanove.

Ovaj će kraj napokon dobiti muzej koji će se sustavno brinuti za očuvanje baštine i njezinu pravilnu prezentaciju, imat će izuzetno važnu edukativnu ulogu, a truditi će se biti i pokretač stručnih istraživanja (etnografskih,

sl. 4. Muzej grada Pakraca u vrijeme Domovinskog rata

sl. 5. Muzej grada Pakraca danas

sl. 6. Dio izložbe *Tragom urbane povijesti grada Pakraca*

povijesnih) koja su ovdje bila malobrojna i sporadična ili ih uopće nije bilo (arheološka). Muzej bi u budućnosti trebao postati i važan dio ponude kulturnog turizma za čiji razvoj na ovom prostoru svakako postoji velik potencijal.

Na kraju nam preostaje samo zahvaliti svima koji su pridonijeli osnivanju pakračkog muzeja, a osobito velikom zahvalu upućujemo gđi Vladimiri Pavić iz Muzejskoga dokumentacijskog centra u Zagrebu.

Primljeno: 18. lipnja 2007.

THE MUSEUM IN PAKRAC

In an article about Pakrac Gjurio Šabo wrote: in this area in general the procedure with documents of the past was quite incredible (Jutarnji list, December 5, 1939), and this is a quote that still best describes to us the level of lack of concern for the cultural heritage of this area. It is hard today to find a region that has been to such an extent exposed to destruction, lack of care for and demolition of the heritage for so many years. Concern for the heritage was based exclusively on the enthusiasm of a few individuals who understood its real value.

The foundation of the museum as institution that systematically collects, keeps and presents the heritage seemed an indispensable solution long ago in 1954. It was located in the building of the old council chamber and most of its holdings consisted of the National Liberation War collection, but there were also valuable archaeological, historical and ethnographic items. Today Pakrac and Lipik are cities known mainly to the general public for the damage they suffered during the Homeland War, which marked the ultimate culmination of the destruction in the area. After the severe ravages of the war, once again the need to found a museum became apparent. After the Janković Small Palace was reconstructed, on February 21, 2005, the city council of Pakrac made a decision to found the Pakrac Municipal Museum. This region will thus at last obtain a museum that will take systematic care of the preservation of the heritage and its proper presentation, and will have an enormous educational role; it will also endeavour to generate specialised research (in ethnography and history), which here has been but sparse and sporadic or totally wanting (archaeological).